

VÄRD I BIBLIOTEKSVÄRLDEN

- rapport från ett integrationsprojekt

Innehåll

2	VÄRD I BIBLIOTEKSVÄRLDEN
4	ETT PROJEKT SOM VÄCKER TANKAR
8	HON SKAPAR FÖRSTÅELSE
10	FRÅN KONST TILL BIBLIOTEK
13	BIBLIOTEKSPERSONAL MED UTLÄNDSK BAKGRUND VIKTIGT STÖD
16	ETT PROJEKT SOM GER HOPP
19	EN ÖNSKAN OM ETT TRYGGT LIV
22	MÅNGFALD INTE EN FRÅGA FÖR SIG
23	MÅNGETNICITET BERIKAR
24	AKTIVITETER INOM PROJEKTET

Värd i biblioteksvärlden

Vi har redan fått många beskrivningar av nya svenskar om den viktiga och avgörande roll biblioteket haft för deras möjligheter att ta sig in i det svenska samhället. För några år sedan skrev Alexandra Pascalidou om sin uppväxt i en stockholmsförort och om hur biblioteket blev den fristad där hon kunde få möjlighet att läsa läxor och studera och därmed gav henne nästan samma möjligheter som de svenska barnen, att förbereda sig för vuxenlivet.

Foto: Annica Åkesson

Lena Skoglund

en skattkammare. Biblioteket var inte bara väggar av böcker i prydliga rader, det var en rymd av en mångfald horisonter, som tog mig med på resor bortom miljonprogrammets trånga gränser. /.../ Jag ägde världen genom att tillträde till biblioteket, jag behärskade vidare rymder genom att få ta del av böckernas innehåll." (Can (2006) s.68)

Alltsedan den stora arbetskraftsinvandringen på 60-talet har vi i Sverige arbetat för att ge service till invandrargrupper via biblioteken. Vi har byggt upp en struktur med det Internationella biblioteket i Stockholm som nationell resurs och med länsbiblioteken som stödtrupper i arbetet att stödja invandrare vad gäller läsning och information. Vi har skapat ett välutvecklat fjärrlånearbete inom bibliotekssektorn och vi arbetar oförtrutet på att utveckla samspelet mellan kommun, region och stat för att köpa och sprida böcker och tidskrifter till den som inte har svenska som första språk.

Men det är inte bara bokbestånden på biblioteken som talar om för den till

Sverige inflyttande personen att hon/han är välkommen. Den personal som möter biblioteksbesökaren är i regel sammansatt på det sedvanliga sätt som gäller för akademiskt utbildad personal; den är mycket entydigt svensk.

Det projekt som beskrivs i detta Framsteg är ett försök att välkomna de nya svenskarna. Inte bara via det bokbestånd som finns på bibliotekets hyllor utan också genom att söka återskapa – bland bibliotekets personal – något av den mångfald av individer och språkkunskaper som finns i vårt land.

Eftersom gruppen nya svenskar är mer frekventa biblioteksbesökare än vi vanliga svenskar är det viktigt att biblioteken tar nästa steg för att utveckla sin service gentemot denna grupp. Det man kan lära av denna framställning är att det inte finns en "invandrargrupp"; alla som kommit till vårt land är individer med olika och skilda levnadsöden. Vad de har gemensamt är svårigheter att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden, trots en lång och gedigen utbildning i hemlandet.

Vi på biblioteken i Västra Götaland har lärt oss mycket av att ha dessa välutbildade personer som kollegor och har haft möjlighet att utveckla nya verksamhetsformer tack vare att vi har kunnat anställa dem. Vi hoppas att detta projekt också kan ha det goda med sig att det jämnar vägen för våra biblioteksvärdar att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden.

LENA SKOGLUND

Ett projekt som väcker tankar

Biblioteken ligger i många fall i framkanten när det gäller integration. Men de som jobbar på bibliotek är fortfarande en ganska homogen grupp. Projektet med biblioteksvårdar är ett sätt att göra integrationsarbetet mer synligt i biblioteksrummet. Genom plusjobb kunde man engagera personer med utländsk bakgrund för att ge service på olika språk.

– Den rent statistiska bakgrunden till projektet är att personer med utländsk bakgrund är de flitigaste biblioteksbesökarna. Det finns en integrations- och demokratitanke med projektet, där det handlar om att ge plats för människor med en annan bakgrund än den svenska. Biblioteksvårdarna är tänkta att fungera som en brygga in i biblioteksvärlden, säger Gunnar Südow, konsulent på Regionbibliotek Västra Götaland och som var en av initiativtagarna till projektet.

Biblioteken är en fri mötesplats för många människor, som ger möjlighet att ta del av litteratur och dagstidningar på en rad olika språk. I denna mening har, enligt Gunnar Südow, biblioteken som kulturinstitution gjort mycket för att möta behovet hos en befolkning som är allt annat än homogen. Men det handlar inte enbart om böcker och dagstidningar. Biblioteken har också blivit

något av en traditionell arena för olika typer av aktiviteter, ett ställe där man kan mötas i ett parti schack eller ta del av olika föredrag och utställningar. För många nysvenskar etableras denna mötesplats redan under SFI-kursen i samband med studiebesök på biblioteken.

RIVSTART

Regionbibliotek Västra Götaland har ett uppdrag att främja mångfald och integration i biblioteksvärlden. Detta har tagit sig uttryck i en rad olika projekt genom åren. Ett exempel har varit projektet "Barns väntan", där man satsade på att utveckla servicen på biblioteken i Mölndal, Orust och Lilla Edet till förmån för asylsökande barn.

Mot bakgrund av uppdraget och med inspiration från tidigare erfarenheter från bland annat Malmö stadsbibliotek, där man engagerat gymnasieungdomar med utländsk bakgrund som biblioteksguider, växte idén till ett projekt fram.

Man valde att satsa på att rekrytera högutbildade personer med ett annat modersmål än svenska. I samband med regeringsskiftet och beslutet om att lägga ner plusjobben, blev själva rekryteringen en smula hysterisk.

– När jag började fanns det inget färdigt koncept. Jag fick bara en lista med intresserade bibliotek. Själva konceptet föddes under projektets gång och på så sätt blev det mer verklighetsbaserat. Vi hade en del motgångar i början med rekryteringen och en del fackliga frågor, säger projektledare Eugenia Granat.

Foto: Fredrik Swedemyr

NAMN:

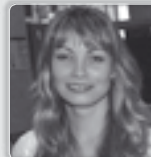
Gohar Dodangeh,
biblioteksvård på Göteborgs
stadsbibliotek.

Gohar arbetade på en röntgenklinik i Iran, läste pedagogik i Sverige och hade planer på en karriär inom skolväsendet. Läste senare till dataadministratör på Göteborgs universitet. Gohar har jobbat på Geovetarcentrum och Eriksson innan hon kom med i projektet.

GOHAR OM PROJEKTET:

– Jag tänkte bli rektor på en skola. Nu är jag plusjobbbar. Vi jobbar mycket som biblioteksassistenter och det är ett jobb som man inte behöver någon högskoleutbildning för. Jag hade aldrig hamnat här om det inte vore för plusjobb.

Foto: Fredrik Swedemyr

NAMN:

Jana Klebanova,
Biblioteksvård på Göteborgs
stadsbibliotek.

Jana är utbildad civilekonom i Moskva och har tidigare jobbat på en firma som översatte manualer för Volvo till olika språk. Som för många andra av biblioteksvårdarna är biblioteket som arbetsplats en helt ny erfarenhet.

JANA OM PROJEKTET:

– De kan utnyttja möjligheterna av att det finns personer som kan olika språk. Det är just den kombinationen som skiljer oss från vanliga biblioteksassistenter. Vi kan ha sagostunder på andra språk, åka med boken till områden där det finns många med invandrarbakgrund och guida när det kommer en SFI-grupp till biblioteket, säger Jana Klebanova.

Gunnar Södow och Eugenia Granat på Regionbibliotek Västra Götaland har drivit projektet med biblioteksvårdar. Att det skulle vara så svårt att rekrytera rätt personer var något som förvånade.

EN UTMANING

De flesta av de bibliotek som anmälde sitt intresse till att vara med i projektet ville ha personer som talade arabiska eller somaliska. Det visade sig dock under rekryteringsprocessen att det var svårt att hitta dessa personer.

– När vi planerade projektet fick vi veta att det skulle finnas en väldigt hög andel arbetslösa bibliotekarier och tänkte att det skulle vara lätt att få ihop personer som kunde passa. Men verkligheten var en annan och det visades sig väldigt svårt att hitta folk. Det var lite förvånande, säger Gunnar Södow.

– Med facit i hand skulle vi behövt mer tid till rekryteringen. Men i slutändan tycker jag det blev bra, fortsätter Eugenia Granat.

Man fick ihop tolv högt utbildade personer med rötterna i olika kulturer. Några var utbildade bibliotekarier och med tidigare erfarenheter från biblioteksvärlden. För andra har det blivit ett möte med en helt ny arbetsplats.

Mycket av det som biblioteksvårdarna gör har karaktären av assistentarbete och även om alla inte alltid har haft så stor nytta av sina modersmål, så har i viss mening själva integrationstanken fungerat.

– Det finns de som kanske inte vågar prata med den svenska damen bakom disken. Här kan biblioteksvårdarna fungera som en magnet och hjälpa till att skapa en kommunikation mellan dessa människor och biblioteken, säger Gunnar Södow och menar vidare att det finns ett behov av att bibliotekens integrationsarbete även syns bakom lånedisken och i biblioteksrummet.

EN GYLLENE CHANS

Som ett led i att stärka biblioteksvårdarna i deras roll, har man inom ramen för projektet erbjudit en assistentutbildning på distans. Även om utsikterna inte alltid är de bästa, finns det en förhoppning att de ska kunna fortsätta inom biblioteksvärlden när projekttiden gått ut.

– Det är många projektanställda som kommer och går. Men vi gör vad vi kan för att de som vill ska få en möjlighet att stanna. Politiskt finns det en vilja att arbeta med integration och det är en samhällsviktig fråga, säger Gunnar Södow.

Plusjobb ger ingen grund för A-kassa. Lyckas man inte etablera sig på arbetsmarknaden efter avslutat plusjobb, riskerar man att åter hamna i olika bidragsformer.

– Är det inte bättre att ge samma pengar till någon som faktiskt gör en samhällsnytta. Det är något man kan resonera om med politikerna, säger Eugenia Granat.

Vissa bibliotek har kommit längre än andra när det gäller att skapa förutsättningar för att anställa personer med utländsk bakgrund. För att det ska få större genomslag krävs både tid och vilja. Här hoppas man också att projektet kan vara en förebild.

– Detta är en gyllene chans att få in andra tankar och ideologier. Det är många som nickar och tycker att det är bra. Men det finns en tröghet att förverkliga det. Detta borde kunna vara ett gott exempel, fortsätter Gunnar Södow.

– Det finns många äldre som aldrig lär sig svenska och för dem är det tack-samt att kunna få hjälp på sitt eget språk. Biblioteken är en plats dit man kan komma och ta del av sitt kulturarv. Det är inte alla som blandar sig i föreningslivet. Jag kan komma och vara anonym. Sådana platser finns det inte många och det är guld värt, säger Eugenia Granat.

Hon skapar förståelse

En viktig del av det arbete biblioteksvårdarna gör är att skapa bättre föresättningar för nya kulturmöten. Det kan handla om att förklara för en person som inte kan svenska att en bok är reserverad. Det kan också vara att arrangera ett studiebesök på en moské för bibliotekspersonalen. Thaira Raza på Kronogårdsbiblioteket i Trollhättan är en brygga mellan olika kulturer.

– Jag har haft två utställningar. Den första handlade allmänt om Pakistan, om kulturen, religionen. Jag hade en monter med kläder, smycken och andra saker från Pakistan. Den andra utställningen jag arrangerade handlade om det iranska nyåret och vilka traditioner som är förknippade med det. Jag läste mycket om det och lärde mig en hel del själv. Bland annat ska man ha sju olika saker som alla börjar på S att lägga på bordet, berättar Tahira som också har planerat en utställning om Ramadan i september.

LÄTTARE ATT MÖTAS

De arbetsuppgifter som Tahira utför skiljer sig inte så mycket från en assistenttjänst. Men det finns en bärande punkt som gör hennes roll på biblioteket unik.

– Vi har skrivit in i hennes arbetsbeskrivning att hon ska ha utställningar. Hon ska även ordna ett studiebesök på en moské för personalen. Vi tycker hon är en mångkulturell symbol. 70 procent av våra besökare är från någon annan kulturell härkomst och Tahira kan ha lättare att relatera till människor med en annan kulturell bakgrund, säger Marcus Einarsson, avdelningschef på Kronogårdsbiblioteket.

Det handlar till stor del om att kunna möta behovet hos de besökare som kommer till biblioteket. Tahira har sina rötter i Pakistan och kom till Sverige i slutet av 80-talet. Hon kommer ihåg hur det var i början.

– Jag kände mig utsatt och ingen förstod mig. I skolan var jag den första tjejen med slöja. Jag var rädd för att prata och göra fel, berättar hon.

ETT MISSFÖRSTÅND

Även om hon idag behärskar svenskan obehindrat, har hon en stor förståelse för vilken frustration det kan vara att inte kunna uttrycka sig eller förstå vad någon säger.

– Det kom in en man som ville låna körkortsboken på arabiska. Jag försökte förklara så gott jag kunde att den var utlånad och reserverad. Men han trodde att jag inte ville låna ut boken till honom och blev arg. Jag tog med honom till en butik och där jag visste att det fanns en tjej som pratade arabiska. Hon fick förklara och sedan gick det bra, berättar Tahira.

– Jag märker att många gånger frågar invandrare mig direkt. Kanske är det lättare att prata med mig. Jag försöker hjälpa till så mycket jag kan. Man kan inte säga nej, för då tappar vi besökare. Biblioteket är en plats dit alla är välkomna, fortsätter hon.

EN NY FAMILJ

Just Kronogården är ett bibliotek som präglas mer av tanken kring en mötesplats, än ett ställe där man lånar böcker. Enligt Marcus Einarsson speglar sig detta även i statistiken kring utlåning. Kronogården har sedan han tillträdde sin tjänst för drygt fyra år sedan haft fler besökare än låntagare, vilket talar för att folk tar sig till biblioteket av en annan anledning.

– Man kan fråga sig hur mycket vi påverkar. Vad skulle hända om biblioteket försvann. Skulle det bli mer missbruk och slagsmål? Man vet aldrig. Men här träffas folk och det fungerar bra, säger Marcus Einarsson.

För Tahira har tiden på Kronogårdsbiblioteket i Trollhättan inneburit ny kunskap och nya perspektiv.

– Jag har lärt mig många saker och jag trivs med att jobba här på biblioteket. Här är så bra "personalkemi" och det känns som en familj. Vi kan prata om allt och här finns alltid en axel att gråta mot om det är något som är jobbigt, säger Tahira Raza.

Tahira Raza arrangerar utställningar på Kronogårdsbiblioteket.

Foto: Eugenia Granat

Från konst till bibliotek

Abdo Al-Rahman hamnade i Sverige på väg till universitetsstudier i USA. Det var tänkt som ett stopp på vägen. Men han kom aldrig till Illinois. Konsten fick honom att stanna. I dag är han biblioteksvärd i Kortedala och Kungälv. Projektet har gett honom mycket och han hoppas på en fortsättning.

Abdo följde med en kompis till Sverige på lovet och hade inte en tanke på att stanna. Men så fastnade han framför ett galleri på Kungsgatan i Göteborg och Sverige blev en del av hans liv.

– Jag stod länge och tittade på tavlorna och till slut kom ägaren ut. Han ville nog bli av med mig. Han frågade om jag målade själv. Sedan gav han mig en gammal duk, två penslar, sju färgtuber och sa till mig att gå hem och måla, berättar Abdo.

När Abdo bara hade tre dagar kvar i Sverige satte han sig på spårvagnen från Hisingen med en tavla som fortfarande var lite fuktig. Han fick bra betalt för tavlan och hjälp med att ordna sina papper för att kunna fortsätta med konsten i Sverige.

– Det blev mitt öde. Jag som från början inte ville stanna, fick stanna. Min vän, som ville stanna fick åka hem, säger Abdo.

Foto: Fredrik Swedemyr

NAMN:
Shlemon Youkhanis,
biblioteksvärd på Göteborgs
stadsbibliotek.

Shlemon är ekonom i grunden och jobbade som revisor på ett företag i Irak. Har även jobbat som revisor i Sverige.

SHLEMON OM PROJEKTET:

– Det finns mycket att göra och det är intressant. En blandning av olika arbetsuppgifter. Jag har hjälpt till med inköp och rekommenderat vissa böcker. Jag hjälpte också en tjej som läste juridik och ville ha böcker om juridik på arabiska.

ALLT NYTT I BÖRJAN

Konsten blev vardag under några år på 80-talet i Sverige innan han återvände till Egypten. 2003 kom han tillbaka till Göteborg för att återuppta sitt liv här. Konsten tog han också med sig tillbaka. Fast den här gången har Abdo valt att hålla den mer för sig själv, åtminstone tills den dag det känns rätt att ställa ut igen. Genom biblioteksvärdsprojektet har han nu fått ta steget in i en ny värld.

– Allt var nytt i början. Jag visste inget om hur det är att jobba på bibliotek. Jag hade uppfattningen att en bibliotekarie lånade ut en bok och gick sedan och drack kaffe. Men när jag kom in i biblioteksvärlden insåg jag hur fel jag hade. Man kan jobba 10 timmar utan att ens sitta ner, berättar Abdo vidare.

– Jag lär mig något nytt varje dag. I början visste jag inte hur man sorterar böcker och jag fick fråga min handledare. Jag trodde det fanns fyra eller fem klassificeringskoder. Han gav mig åtta blad. Jag kan inte alla, men jag har lärt mig väldigt många, fortsätter Abdo.

FRAMTID OCH ANSVAR

Han har också fascinerats av den service som många bibliotek erbjuder och de resurser som faktiskt satsas på biblioteken.

– Jag blev väldigt fascinerad när jag fick se hur en punktdisplay fungerade och andra hjälpmedel för synskadade. I Egypten är handikappade nästan förtryckta och man tar inte alls lika mycket hänsyn. De borde skicka hit personer som kan lära sig hur man behandlar människor med särskilda behov, säger Abdo.

Foto: Eugenia Granat

NAMN:
Mitra Jafarholizadeh,
biblioteksvärd på Angered's
bibliotek.

Mitra arbetade som bibliotekschef på universitetsbiblioteket i Teheran. Kom till Sverige 1998 och jobbade ett tag på Posten. Innan hon fick barn reste hon mycket till Iran. Att jobba på bibliotek i Teheran är, enligt Mitra, ungefär det samma som att jobba på bibliotek i Angered.

MITRA OM PROJEKTET:

– I Angered finns det många med utländsk bakgrund som använder biblioteket. Jag tycker det är bra att man kan ge service på andra språk. Det är många som kommer till mig och frågar och blir jättegglade att de kan prata persiska. Många äldre kan inte svenska. När jag träffar dom på stan frågar de varför jag inte är på biblioteket varje dag.

För Abdo handlar en stor del av projektet om att lära sig nya saker och skaffa en trygg framtid.

– Jag gör allt för att inte bli arbetslös. Jag har barn och ansvar och måste trygga deras framtid, säger han.

Projektet är avgränsat till två år. Det har satsats mycket resurser på att ge biblioteksvårdarna nya kunskaper och skapa förutsättningar för att någon av dem ska kunna fortsätta inom biblioteksvärlden. Samtidigt är det ingen som riktigt kan ge svar på vad som händer när projekttiden är slut. Eftersom det handlar om plusjobbare, har också framtiden en politisk dimension. Abdo hoppas naturligtvis på en anställning. Han understryker också att det finns ett ansvar.

– Jag får betalt under två år för att lära mig och efter två år är jag jätte-
duktig. Jag kan varje centimeter av biblioteket. Kommer det någon efter mig
måste han eller hon lära sig allt från början. Det känns som jag tillhör en familj
nu. Man kan inte adoptera en pojke och sedan slänga ut honom på gatan efter
två år, säger Abdo Al-Rahman.

FREDRIK SWEDEMYR

Foto: Eugenia Granat

Abdo Al-Rahman har fått ny kunskap genom projektet. Under hösten planerar han starta upp schackträffar på Kungälv's bibliotek.

Bibliotekspersonal med utländsk bakgrund viktigt stöd

Utsikten att anställa några biblioteksvårdare är i dagsläget liten. Men på stadsbiblioteket i Göteborg har man genom projektet fått upp ögonen för vikten av att utnyttja personalens språkkompetenser.

På stadsbiblioteket i Göteborg genomfördes 2003 till 2005 en studie, "Mer nytta än nöje. En undersökning av invandrade göteborgares syn på biblioteksverksamhet" (Brunnström, A-C). I den identifierar man två huvudgrupper. Man talar om språkgrupper eller personer som har en fastare förankring i landet genom att de har bott länge och kanske har någon anhörig- eller arbetsmarknadsanknytning. Denna grupp använder biblioteket mer som kulturinstitution. De lånar efter sina egna önskemål, främst skönlitteratur från hemlandet och utnyttjar bibliotekets övriga kulturverksamheter.

PSYKOLOGISKT OCH SPRÅKLIGT STÖD

Den andra gruppen man talar om i studien är de som fått asyl i Sverige och har en lösare förankring. Denna grupp tenderar att använda biblioteket mer som en resurs för att etablera sig i landet. Det handlar om att lära sig svenska

Foto: Fredrik Swedemyr

NAMN:
Fatin Salman Musa,
biblioteksvård på Borås
stadsbibliotek.

Fatin är egentligen arkitekt och har bland annat restaurerat gamla byggnader i Irak. Hon har en passion för arkitektur.
– När vi var på studiebesök på Malmö stadsbibliotek tittade alla på bibliotekssystemet och jag på arkitekturen. De andra frågade om biblioteket och jag frågade om byggnaden, berättar hon.

FATIN OM PROJEKTET:

– Det kommer folk och vill ha hjälp på arabiska. De vet att jag finns på biblioteket. Jag tror det är viktigt, speciellt för nyinflyttade som kanske är lite blyga och inte vågar fråga på svenska, säger Fatin Salman Musa.

och om att hitta facklitteratur på det egna språket som kan underlätta studier eller skapa bättre förutsättningar för att klara vardagen. För denna grupp är det också betydelsefullt att barnen behåller sitt modersmål och får kännedom om familjens ursprung. Bibliotekspersonal med utländskt ursprung är i detta sammanhang mycket viktigt, dels som språkligt och psykologiskt stöd och dels som symbol. Genom projektet med biblioteksvårdar fick man på stadsbiblioteket också en möjlighet att möta detta behov.

– Vi såg ett fantastiskt tillfälle och det ingick i hela tanken om ett mer kundorienterat bibliotek, där man med bättre behovsanalyser tillmötesgår behoven. Det gäller från inköp till all annan verksamhet i biblioteket. Självklart kände vi att vi ville vara med, säger Heli Henriksson Vasara som är handledare för de biblioteksvårdar som finns på Göteborgs stadsbibliotek.

PERSONALEN BEHÖVER BLI MER HETEROGEN

Hon bekräftar bilden av att det har blivit mer assistentuppgifter än vad som kanske var tänkt från början. Men biblioteksvårdarna har ändå varit ett nyttigt tillskott i personalstyrkan.

– Det har blivit mer uppgifter som assistenter än biblioteksvårdar. Men det är positivt att få in fler språk och att personalen inte blir så homogen, fortsätter Heli.

Stadsbiblioteket i Göteborg har sedan flera år tillbaka inte haft några nyanställningar. I dagsläget finns det relativt få i personalen som har utländsk bakgrund.

Foto: Eugenia Granat

Heli Henriksson Vasara leder biblioteksvårdarna på Göteborgs stadsbibliotek.

– Det finns ett antal, men det är inte så många. Ännu färre om vi talar om utbildade bibliotekarier. Det är väldigt få anställningar och det är ett problem att det inte finns tjänster. Vi är egentligen för stor personal för budgeten och har under lång tid haft anställningsstopp. Det är inte bra för verksamheten. Det skulle behövas fler med utländsk bakgrund. Personalen skulle behöva bli mer heterogen, både när det gäller etnicitet och olika yrkeskunskaper, säger Heli vidare.

NYA RUTINER

Men även om möjligheterna att anställa några biblioteksvårdar är väldigt begränsade, har man genom projektet fått upp ögonen för vikten av att bättre utnyttja den språkkompetens som trots allt finns i huset.

– Jag tycker det är väldigt synd att ingen vet vad som kommer hända med biblioteksvårdarna efter projektet. De är väldigt duktiga människor, som gör otroligt stor nytta. Jag förstår inte hur vi har klarat oss tidigare. Det är alltid berikande att få in folk utifrån, som ifrågasätter varför man gör på ett visst sätt. Då kan man skapa nya rutiner och använda de resurser och den kompetens som finns på ett bättre sätt, säger Heli Henriksson Vasara.

FREDRIK SWEDEMYR

Foto: Fredrik Swedemyr

NAMN:
Hong Xiang Yang,
biblioteksvård på Bergsjöns
bibliotek.

Hong Xiang är utbildad bibliotekarie har tidigare jobbat på bibliotek i Kina. Hon har också jobbat två år som biblioteksassistent på ekonomiska biblioteket på Handelshögskolan i Göteborg. Hon gav upp tanken att jobba på bibliotek igen. Projektet har gett henne nytt hopp.

HONG XIANG OM PROJEKTET:

– Jag vill ha ett fast jobb. Men det är många som har svensk examen och står utan jobb. Det är inte så lätt att få jobb och det är bra att folk från andra länder får en chans att komma in på arbetsmarknaden.

Ett projekt som ger hopp

– Det är svårt att få jobb på bibliotek. Jag har sökt många assistentjobb. Men det är många som söker och jag har inte lyckats få någon tjänst. Ett tag gav jag upp mina tankar på att jobba på ett bibliotek igen. Det här har gett mig nytt hopp, säger Hong Xiang Yang.

Foto: Fredrik Swedemyr

Hong Xiang är utbildad bibliotekarie och hoppas kunna fortsätta inom biblioteksvärlden.

Vid tiden strax innan datorerna gjorde sitt fullständiga intåg i biblioteksvärlden jobbad Hong Xiang på ett bibliotek i Tian Jin, ungefär 150 km kilometer sydost om Beijing. Hennes man fick en forskartjänst på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg och ett år senare kom hon till Sverige tillsammans med deras då elvåriga son. Det har på många sätt varit en svår omställning och inte minst har det genom åren i Sverige varit svårt att få ett jobb.

– Jag skulle validera min gamla examen och skickade in alla mina diplom. Jag skulle också skicka in papper på mina erfarenheter från mina år på biblioteket i Kina. Men jag kunde inte få fram

några dokument, så det blev inget. Men det känns som det inte spelar någon roll. Det finns ändå inga tjänster att söka, berättar Hong Xiang vidare.

TUFF KONKURRENS

Hong Xiang och några av de andra biblioteksvårdarna har både biblioteksutbildning och erfarenhet från jobb i andra länder. Maria Larsson kom till Sverige från Ungern och har läst till bibliotekarie i dåvarande Tjeckoslovakien och fördjupat sig i barnlitteratur.

– Jag har bott 11 år i Sverige och har aldrig haft ett fast jobb. Jag har validerat min utbildning, men det hjälper inte när det är 100 personer som söker. Det är svårt att komma in på arbetsmarknaden och som invandrare måste man hela tiden bevisa att man duger, berättar hon.

Hon har hoppat runt på olika vikariat och fick förra året ett plusjobb som biblioteksassistent i Kortedala. Hon är kvar på Kortedala bibliotek, men nu som biblioteksvärd. En tanke med projektet har varit att biblioteksvårdarna ska kunna ge service på sitt hemspråk. Men i Kortedala har behovet av ungerska inte varit så stort och det har mest blivit vanliga bibliotekarie- och assistentuppgifter.

Hong Xiang, som jobbar på biblioteket i Bergsjön, har bara fått nytta av sitt modersmål två gånger.

– Det kom en tjej som ville få några papper från sin hyresvärd översatta. De skulle renovera och hon var tvungen att flytta sina möbler. Det finns olika enheter i samma lokal och hon kom egentligen till medborgarkontoret. På biblioteket har vi inte så många kinesiska låntagare. Sedan översatte jag låneregler till kinesiska på Borås stadsbibliotek, säger Hong Xiang..

Foto: Eugénia Granet

NAMN:
Abdo Al-Rahman,
biblioteksvärd på Kungälv
och Kortedalas bibliotek.

Abdo utbildade sig till civilekonom i Egypten, men har konstnärliga ambitioner. Han kom till Sverige av en slump och visste inget om hur det är att jobba på bibliotek.

ABDO OM PROJEKTET:

– Allt var nytt i början. Jag visste inget om hur det är att jobba på bibliotek. Jag hade uppfattningen att en bibliotekarie lånade ut en bok och gick sedan och drack kaffe. Men när jag kom in i biblioteksvärlden insåg jag hur fel jag hade.

Foto: Fredrik Swedemyr

NAMN:
Amna Kurbegovic,
biblioteksvärd på Hammarkullens
och Angered's bibliotek.

Amna är jordbrukstekniker från Bosnien. Hon har läst på folkhögskola i Sverige och ville fortsätta på bibliotekshögskolan i Borås, men avråddes på Arbetsförmedlingen.

AMNA OM PROJEKTET:

– Jag tycker det är en bra idé. I Angered och Hammarkullen är det många äldre från Bosnien som vill ha hjälp. Jag hoppas jag kan fortsätta med det här jobbet.

STÄRKANDE MÖTEN

Även om de olika modersmålen inte har kommit till sin fulla nytta, finns det andra värden som kommit fram i samband med projektet.

– Det är inte så lätt att få jobb och det är bra att folk från andra länder får en chans att komma in på arbetsmarknaden. Genom projektet har vi också fått tillfälle att göra studiebesök. Vi ska också få en assistentutbildning. Det är positivt, säger Hong Xiang.

Även om hon genom åren har lärt sig att leva i nuet och inte skapa sig några illusioner, så hoppas hon få fortsätta på något bibliotek.

– Det finns egentligen ett stort behov av folk. Det handlar bara om vem som ska betala, säger Hong Xiang vidare.

Det har också varit stärkande för deltagarna att kunna träffas och utbyta tankar om livet inom och utom biblioteksvärlden.

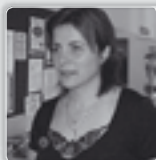
– Första gången vi träffades allihopa, var det intressant att se att vi alla hade liknande livsöden. Det stärker alltid en att träffa andra människor som har haft det svårt att få jobb. Det ger en energi att se andra kämpa för att komma in i samhället, säger Maria Larsson.

Foto: Eugenia Granat

Maria Larsson på Kortedala bibliotek har blivit stärkt av projektet.

FREDRIK SWEDEMYR

NAMN:
Nervina Atasi,
biblioteksvård på Kungälvsv
bibliotek.

Nervina har utbildad sig inom träindustrin i Montenegro. Egentligen var hon inte intresserad av att jobba inom träindustrin. Hon ville läsa till turistguide, men kom inte in. Under kriget flydde hon till Sverige. Här har hon bland annat jobbat på Autoliv och utbildad sig inom hotell- och restaurang.

NERVINA OM PROJEKTET:

– Jag är nöjd och det har gett mycket. Oavsett om jag får stanna eller får gå, så har jag lärt mig något nytt. Biblioteksvårdar är bra, inte bara för invandrare utan för alla som kommer till biblioteket och behöver hjälp med att hitta.

En önskan om ett tryggt liv

Språket är en av grundpelarna i projektet med biblioteksvårdar som Regionbibliotek Västra Götaland driver. Det handlar om att ge service på andra språk. Fatin Salman Musa har haft stor användning av sitt modersmål på Borås stadsbibliotek. Men projektet har också gett henne en möjlighet att utveckla sin svenska.

– Vi har mycket arabisk litteratur och jag hjälper till med katalogisering av arabiska böcker. Jag hjälper även till med en del översättningar. Nu står jag också i lånedisken och det kommer folk och vill ha hjälp på arabiska. De vet att jag finns på biblioteket. Jag tror det är viktigt, speciellt för nyinflyttade som kanske är lite blyga och inte vågar fråga på svenska, säger Fatin.

Att hon hamnade bakom en lånedisk i Borås är väl närmast en kombination av livsöden och tillfälligheter. För fem år sedan kom Fatin och hennes man till Sverige från krigets Irak.

RESTAURERADE GAMLA BYGGNADER

Hon utbildade sig till arkitekt i Bagdad och jobbade under en tid med bland annat inredning till stora varuhus. Under mitten av 90-talet lämnade hon Bagdad och

flydde till Kurdistan, där hon jobbade för FN med att bland annat bygga kraftstationer. Senare jobbade hon även med att restaurera gamla byggnader från 1700-talet i ett projekt som drevs av Norwegian Aid, Norad, den norska motsvarigheten till det svenska biståndsorganet Sida.

– Det var jätteintressant. Jag dokumenterade gamla hus och beskrev hur inredningen såg ut mellan 1700- och 1800-talet. Ett av huset skulle sedan bli en restaurang, berättar Fatin

Det var även under denna tid hon träffade sin man, som är civilingenjör och job-

Foto: Fredrik Swedemyr

Fatin Salman Musa är biblioteksvård på Borås stadsbibliotek. Genom projektet har hon träffat många människor och övat sina egna språkfärdigheter.

bade i samma projekt. Men situationen blev alltmer hotfull. Fatin och hennes man bestämde sig för att fly till Sverige.

– Norrmännen vi jobbade med talade om Sverige och svenskarna på ett positivt sätt. Vi tog det som en rekommendation. Vi letade efter ett lugnt och tryggt liv för att börja bygga vår familj. Att ta del av ett mänskligt samhälle och få en human behandling var vår dröm, berättar Fatin.

OM ATT KOMMA NÄRA MÄNNISKOR

I Sverige fick hennes man så småningom ett skiftjobb på Ericsson. För Fatin varvades den första tiden i Sverige med att vara hemma med deras lilla dotter, med olika kurser, praktik och tillfälliga vikariat.

– Det var jobbigt den första tiden, utan jobb och familj. Det är svårt att ta hand om barn och samtidigt hinna med allt annat. Här har jag ingen släkt som kan hjälpa till, säger hon.

I sista minuten innan möjligheten försvann blev hon plusjobbbar och sedan oktober förra året har Fatin varit på Borås stadsbibliotek.

– I början var det svårt att anpassa sig och jag kände mig lite blyg. Men de har varit väldigt snälla och det har gått bra, berättar hon.

Fatin ser ett stort värde i att, genom praktik eller andra åtgärder, ha kontakt med arbetsmarknaden. Det ger en möjlighet att slipa sina språkfärdigheter och samtidigt lära sig nya saker.

– Man tvingas att prata med folk och det är bra. Jag vill komma nära människor och lära mig hur man jobbar. Det är ett skönt äventyr jag är inne i nu.

Det bästa är kontakten och att träffa personer med annan bakgrund. Ibland när jag går på stan hälsar jag på en den ena och en den andra. Det är många som känner igen mig och det är roligt, säger Fatin Salman Musa.

FREDRIK SWEDEMYR

Foto: Eugenia Granat

NAMN:
Maria Larsson,
*biblioteksvård på Kortedala
bibliotek.*

MARIA OM PROJEKTET:
– Första gången vi träffades allihopa, var det intressant att se att vi alla hade liknande livsöden. Det stärker alltid en att träffa andra människor som också har haft det svårt att få jobb. Det ger en energi att se andra kämpa för att komma in i samhället.

Maria läste till bibliotekarie i dåvarande Tjeckoslovakien. Hon arbetade som barnbibliotekarie i Ungern, där träffade hon kärleken och flyttade till Sverige. Här har hon haft olika tillfälliga anställningar och vikariat genom åren.

Foto: Eugenia Granat

NAMN:
Tahira Raza,
*biblioteksvård på
Kronogårds biblioteket.*

TAHIRA OM PROJEKTET:
– Jag märker att många gånger frågar invandrare mig direkt. Kanske är det lättare att prata med mig. Jag försöker hjälpa till så mycket jag kan.

Tahira kom till Sverige från Pakistan. Hon har läst till elingenjör på Högskolan Väst. Var tidigare en trogen besökare på Konogrådsbiblioteket, där det bland annat finns böcker på urdu.

Mångfald inte en fråga för sig

På högskolan i Borås erbjuder man både språkhjälp och introduktionskurser till studenter från andra länder. Arbetet att främja mångfalden inom högskolan bedrivs på en institutionsövergripande nivå. På institutionen för biblioteks- och informationsvetenskap har man inga riktade insatser för att locka till sig fler studenter med utländsk bakgrund.

– Det är svårt att specifikt rikta insatser till personer som inte är födda i Sverige. Men det är en viktig fråga generellt, säger prefekt Margareta Lundberg Rodin.

Hon menar samtidigt att institutionen genomsyras av en mångfald genom olika forskningsprojekt och att en stor andel av personalen har sina rötter i andra länder. Frågan kring integration och mångfald måste, enligt Margareta Lundberg Rodin, drivas på olika nivåer i samhället.

– Det är viktigt att man på olika sätt bidrar till att höja mångfalden. Offentlig verksamhet behöver ha tydliga mål och styrdokument när det gäller genus och mångfald. Vi har med det när vi planerar och utbildar personalen. Men det är viktigt att förstå att det inte är en fråga för sig, säger hon.

Även om man inte har några riktade insatser för att höja antalet studenter med utländsk bakgrund, försöker man få in mångfaldstanken i olika typer av informationsmaterial från institutionen.

– Vi försöker se till att det exempelvis inte bara är personer som ser hel-svenska ut som syns på bilderna. Man kan alltid göra mer. Jag tycker idealet är att de vi utbildar och kommer ut också motsvarar den reella fördelningen i samhället, säger Margareta Lundberg Rodin.

FREDRIK SWEDEMYR

Margareta Lundberg Rodin

Foto: Anna Sigge

Mångetnicitet berikar

Biblioteken har en viktig funktion i integrationen och kan i en del fall vara en plattform för att nå vissa grupper i samhället. Niclas Lindberg, generalsekreterare på Svensk biblioteksforening framhäver bibliotekens roll i sammanhanget. Han ser samtidigt ett behov av en större mångfald bland personalen.

Foto: Svensk Biblioteksforening

Niclas Lindberg

Han tar avstamp i statistik kring biblioteksbesök i Sverige, där det framgår att personer med utländsk bakgrund är mycket flitiga användare.

– Att dessa personer besöker biblioteken ofta är positivt ur ett integrationsperspektiv. Biblioteken har varit framgångsrika att tillhandahålla tjänster och ett utbud av litteratur och dagstidningar på andra språk. En del språkgrupper har svårt att få denna service någon annanstans i samhället, säger Niclas

Lindberg som också understyrker vikten av biblioteken som en neutral mötesplats.

– Det finns även ett utbud av aktiviteter på andra språk, som sagostunder. Under valet hade man på en del bibliotek demokratiambassadörer och människor kunde komma för att öva på att rösta. Det var en satsning för att öka valdeltagandet bland personer som är födda utanför Sverige. Jag tror man valde biblioteken för att det är en plats som inte är förknippad med något negativt, fortsätter han.

Han uttrycker samtidigt ett behov av en större mångfald inom bibliotekarie-kåren.

– Även om jag inte har några siffror är det sannolikt så, som inom den offentliga sektorn i övrigt, att bibliotekarie-kåren inte motsvarar befolkningen i samhället.

– All erfarenhet från andra områden visar att det är berikande om personalen har olika bakgrunder, kompetenser, kön och etniciteter, säger Niclas Lindberg.

FREDRIK SWEDEMYR

Aktiviteter inom projektet

- Under hösten 2007 planerar man ett samarbete med BUSKUL. Tanken är att biblioteksvårdarna ska läsa böcker på sina egna språk för barn på Drottning Silvias barn- och ungdomssjukhus.
- Man planerar även en biblioteksassistentutbildning på distans med start under oktober 2007. Meningen är att ge en vidare inblick i litteratur och svenskt biblioteksväsende.
- Under hösten fortsätter sagostunder på olika språk.
- Läsecirklar på ett flertal språk planeras under hösten.
- Man har genomfört utställningar om olika kulturer och traditioner samt författarmöten på andra språk än svenska. Detta kommer att fortsätta under projekttiden.

Biblioteken är en fri mötesplats för alla människor. Biblioteken ligger också i framkanten när det gäller integration. Man tillhandahåller litteratur och dagstidningar på de flesta språk. Det visar sig även att en betydande del av biblioteksbesökarna har utländsk bakgrund. Detta gör att det finns ett ökat behov av att ge service på andra språk än svenska och göra integrations- och mångfaldsarbetet än mer synligt i biblioteksrummet. Regionbibliotek Västra Götaland har initierat och genomfört ett projekt med biblioteksvårdar. Ett antal personer med utländsk bakgrund har engagerats för att möta behovet av en flerspråkig biblioteksservice. En del av erfarenheterna och reflektionerna kring projektet kan du ta del av i detta nummer av Framsteget.

Redaktionsgrupp: Eugenia Granat, Fredrik Swedemyr och Gunnar Södow.